

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В РАМКАХ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СУЧАСНОГО БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

І. Г. Гевлич ^a, Л. Л. Гевлич ^b

^a Донбаська національна академія будівництва і архітектури,
вул. Державіна, 2, м. Макіївка, Донецька область, Україна, 86123.

E-mail: IGIG2007@ukr.net

^b Донецький національний університет,
вул. Університетська, 24, Донецьк, Україна, 83001.

E-mail: GLL2010@ukr.net

Отримана 5 червня 2012, прийнята 22 червня 2012.

Анотація. Відсутність досліджень галузевих особливостей облікової політики перешкоджає ефективному її застосуванню як інструмента оптимізації бухгалтерського обліку. У статті розглянуто засади регулювання вітчизняного обліку: рівні, суб'єкти, основні завдання та засоби їх виконання. Такий підхід дозволив авторам ідентифікувати три рівні облікової політики: державна, регіональна (галузева), суб'єкта господарювання. Роз'яснення сутності та основних функцій облікової політики будівельного підприємства обґрунтувало її виокремлення як інструмента внутрішньої регламентації облікового циклу. Запропоновано урахування особливостей суб'єкта господарювання в процесі формалізації облікової політики, розглянуто склад і характеристику основних різновидів організаційно-розпорядчої документації. Результати проілюстровані деталізованою структурою Положення про облікову політику будівельного підприємства. Намічені перспективи подальших досліджень процесу вибору та формалізації облікової політики.

Ключові слова: будівельне підприємство, облікова політика, регулювання бухгалтерського обліку, рівні облікової політики, процедура формалізації, Положення про облікову політику.

УЧЕТНАЯ ПОЛИТИКА В РАМКАХ СИСТЕМЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА СОВРЕМЕННОГО СТРОИТЕЛЬНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

И. Г. Гевлич ^a, Л. Л. Гевлич ^b

^a Донбасская национальная академия строительства и архитектуры,
ул. Державина, 2, г. Макеевка, Донецкая область, Украина, 86123.

E-mail: IGIG2007@ukr.net

^b Донецкий национальный университет,
ул. Университетская, 24, Донецк, 83001, Украина.

E-mail: GLL2010@ukr.net

Получена 5 июня 2012, принята 22 июня 2012.

Аннотация. Отсутствие исследований отраслевых особенностей учетной политики препятствует эффективному ее применению в качестве инструмента оптимизации бухгалтерского учета. В статье рассмотрены принципы регулирования отечественного учета: уровни, субъекты, основные задачи и средства их выполнения. Такой подход позволил авторам идентифицировать три уровня учетной политики: государственная, региональная (отраслевая), предприятия. Разъяснение сущности и основных функций учетной политики строительного предприятия обосновало ее выделение в качестве инструмента

внутренней регламентации учетного цикла. Предложен учет особенностей субъекта хозяйствования в процессе формализации учетной политики, рассмотрены состав и характеристика основных разновидностей организационно-распорядительной документации. Результаты проиллюстрированы детализированной структурой Положения об учетной политике строительного предприятия. Намечены перспективы дальнейших исследований процесса выбора и формализации учетной политики.

Ключевые слова: строительное предприятие, учетная политика, регулирование бухгалтерского учета, уровни учетной политики, процедура формализации, Положение об учетной политике.

ACCOUNTING POLICIES WITHIN THE ACCOUNTING REGULATORY SYSTEM OF MODERN BUILDING ENTERPRISE

Ivan Gevlich ^a, Larissa Gevlich ^b

^aDonbas National Academy of Engineering and Architecture,
2, Derzhavina Str., Makiivka, Donetsk Region, Ukraine, 86123.

E-mail: IGIG2007@ukr.net

^bDonetsk National University,
24, Universitetskaya Str., Donetsk, Ukraine, 83001.

E-mail: GLL2010@ukr.net

Received 5 June 2012, accepted 22 June 2012.

Abstract. Lack of research about industry characteristics of accounting policy prevents its effectively use as a tool to optimize accounting. The article deals with the principles of national accounting regulation: levels, subjects, key objectives and means of implementation. This approach allowed identifying three levels of accounting policies: state, regional (branch), the entity. Explanation of the nature and the basic functions of the accounting policies of the building enterprise has justified its selection as an instrument of internal regulation of the accounting cycle. Proposed account of the special entity in the process of formalizing the accounting policies is considered the composition and characteristics of the main types of official documentation. The results are illustrated by the detailed structure of the Regulation on the accounting policies of the building enterprise. The article gives the prospects of further studies of the selection process and the formalization of the accounting policies.

Keywords: building enterprise, accounting policies, accounting regulatory, accounting policies' level, the process of formalization, the Regulation about accounting policies.

Вступ

Оптимізація діяльності суб'єкта, що господарює, та пошук напрямів раціоналізації його центрів витрат і центрів відповідальності за допомогою різнотипних інструментів є цікавим напрямом теоретичних розробок і, водночас, важливим практичним завданням менеджменту. Ці питання у різних аспектах та розрізах здавна розглядалися у роботах як класиків менеджменту, так і сучасних зарубіжних та вітчизняних авторів [1–4]. Однак лише дослідження останнього десятиріччя дозволили виокремити облікову політику як засіб підвищення ефективності як самого бухгалтерського обліку, так і менеджменту та діяльності господарчого суб'

єкта в цілому. При цьому розгляду сутності, процедури формування, складових облікової політики підприємств присвячені численні праці вітчизняних авторів: Т. Барановської, П. Житного, Т. Кучеренко, М. Пушкаря, І. Рузмайкіної та ін. [5–12]. У той же час наразі обмаль досліджень галузевих особливостей облікової політики, тому ця проблема має наукову та практичну актуальність.

Постановка завдання. Метою роботи є розкриття сутності облікової політики як елемента системи зовнішнього та внутрішнього регулювання бухгалтерського обліку сучасного будівельного підприємства. В рамках дослідження запропоноване урахування особливостей

суб'єкта господарювання в процесі формалізації облікової політики, наведений приклад структури Положення про облікову політику будівельного підприємства.

Виклад основного матеріалу

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика являє собою сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [13], тобто для забезпечення якісного, безперервного проходження інформації від етапу первинного спостереження до узагальнювального — звітування.

Враховуючи сферу дії Закону, обов'язок розробляти облікову політику мають усі суб'єкти господарювання незалежно від їх правового статусу, сфери діяльності, розміру та інших особливостей. За своїм визначенням, саме облікова політика повинна забезпечити досягнення основної мети бухгалтерського обліку — надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Разом з тим облікова політика є й засобом нормативного регулювання фінансово-економічних та господарських відносин суб'єктів господарювання з боку як держави чи державних органів, так і недержавних інституцій. Основні

засади регулювання вітчизняного обліку представлені в табл. 1.

У зв'язку з цим можна виділити три рівні облікової політики в Україні: державна, регіональна (галузева), суб'єкта господарювання (рис. 1).

В рамках цього дослідження розглядається облікова політика будівельного підприємства як рівень господарського регулювання його діяльності.

Згідно із законодавством для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації, а також визначає власну облікову політику, але ступінь його свободи при формуванні політики законодавчо обмежений державною регламентацією обліку. Так, відповідно до вимог листа Міністерства фінансів № 31-34000-10-5/27793 від 21.12.2005 р. облікова політика підприємства визначається на основі П(С)БО та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку і фінансової звітності, які регулюють організацію, ведення обліку, процедуру підготовки та надання звітності. У цьому сенсі облікова політика підприємства є інтерпретацією державних (галузевих, регіональних, професійних) вимог в умовах діяльності конкретного господарчого суб'єкта.

Окрім цього, як специфічний елемент системи бухгалтерського обліку підприємства облікова політика повинна створювати організаційно-методичне забезпечення виконання наступних функцій:

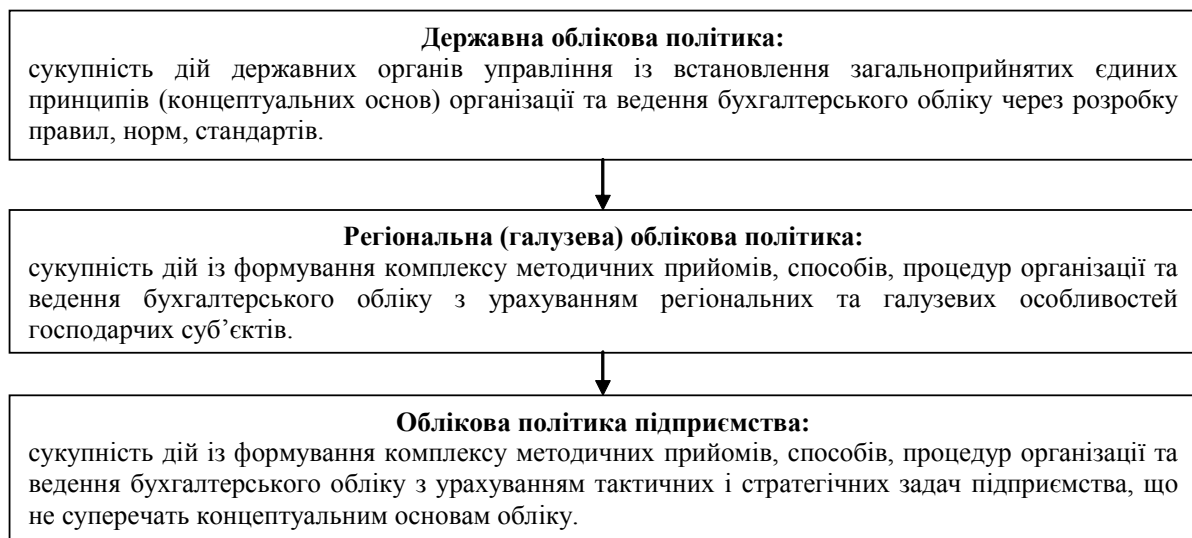

Рисунок 1. Рівні облікової політики в Україні.

Таблиця 1. Основні засади регулювання вітчизняного обліку

Рівні	Суб'єкти	Завдання	Засоби
Державне регулювання	Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, у т. ч. Методологічна рада з бухгалтерського обліку, Національний банк України, Державна податкова служба України, Державна казначейська служба України.	1) створення єдиних правил ведення обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів; 2) удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності; 3) методологічне керівництво рішенням облікових проблем.	1) регламентація єдиних принципів (концептуальних основ) організації та ведення бухгалтерського обліку; 2) розробка нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності; 3) розробка альтернатив вирішення облікових проблем в рамках національних П(С)БО; 4) регламентація форм та змісту фінансової звітності; 5) створення національного Плану рахунків; 6) розробка рекомендацій щодо вдосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів.
Регіональне (галузеве) регулювання	Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади в межах повноважень, передбачених законодавством.	1) забезпечення потреб регіону (галузі) адекватними економічними показниками; 2) урахування регіональних (галузових) особливостей ведення обліку при організації методологічного керівництва рішенням облікових проблем.	1) розробка нормативно-правових актів (інструкцій, положень тощо) галузевих міністерств, як правило, рекомендаційного характеру; 2) створення розпорядчих документів щодо регулювання обліку на регіональному рівні.
Внутрішнє регулювання	Власники, менеджери, облікові робітники підприємства.	Розробка облікової стратегії й тактики розвитку підприємства.	1) формалізація облікової політики підприємства; 2) організація та ведення обліку в господарстві та його структурних підрозділах.

- надання достовірної своєчасної повної інформації менеджменту для прийняття ефективних управлінських рішень;
- забезпечення власника релевантною інформацією, у т. ч. через створення системи внутрішнього контролю;
- забезпечення інтересів власника, у т.ч. щодо збереження майна;
- захист інтересів суспільства через загально-суспільне значення обліку.

Головне призначення облікової політики – оптимізація процесу організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності конкретного підприємства через вибір і декларування певних методів та облікових процедур.

Виконання цього можливо через процедуру формалізації за допомогою таких носіїв інформації, як наказ, положення, інша організаційно-розпорядча документація, система внутрішньої документації (табл. 2).

Вид та структура розпорядчих документів, що оформлюють облікову політику підприємства, нормативно не визначені й залежать від врахування багатьох факторів: особливості суб'єкта господарювання, ступеня регламентації його діяльності та обліку нормативними актами вищого рівня, рівня кваліфікації розробників політики тощо.

Структурування облікової політики будівельного підприємства за допомогою Положення наведено у табл. 3.

Враховуючи, що облікова політика повинна відповідати вимозі єдності, документи з її оформлення повинні розповсюджуватись на всі структурні одиниці будівельного підприємства. Разом з тим з метою упорядкування системи управління структурним підрозділом та для урахування його особливостей може бути розроблений окремий регламент (внутрішні правила), куди виносяться тільки ті складові загальної облікової політики підприємства, які необхідні для постановки та ведення обліку в цьому підрозділі.

Докладний розгляд процесу вибору та формалізації облікової політики сучасного будівельного підприємства буде предметом подальших досліджень.

Висновки

Розглянуті засади регулювання вітчизняного обліку дозволили ідентифікувати три рівні облікової політики: державна, регіональна (галузєва), суб'єкта господарювання. Роз'яснення сутності та основних функцій облікової політики будівельного підприємства обґрунтувало її виокремлення як інструмента внутрішньої регламентації облікового циклу. Запропонована реалізація головного призначення облікової політики через процедуру її формалізації різними видами організаційно-розпорядчої документації, представлена структура Положення про облікову політику будівельного підприємства.

Таблиця 2. Формалізація облікової політики підприємства

Документ (група документів)	Склад (характеристика)
Наказ про облікову політику	Правовий акт, що видається керівником підприємства (структурного підрозділу), який діє на основі єдиноначальності, з метою регламентації основ організації та ведення обліку та внутрішнього контролю на підприємстві
Положення про облікову політику	Правовий акт, що встановлює системно пов'язані норми і правила з питань організації та ведення обліку та внутрішнього контролю на підприємстві
Організаційно-розпорядчі документи	Внутрішні правила, інструкції, регламенти, стандарти щодо засад ведення обліку чи рішення конкретної господарської ситуації
Інша внутрішня документація	Графіки документообігу, робочий план рахунків, посадові інструкції облікових робітників, проект автоматизованого ведення обліку тощо

Таблиця 3. Положення про облікову політику будівельного підприємства

Назва розділу	Зміст розділу
1. Загальні положення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Назва підприємства, його місцезнаходження; 2. Форма власності, організаційно-правова форма; 3. Наявність філій, інших виділених на окремий баланс структурних підрозділів; 4. Види діяльності відповідно до установчих документів; інші відомості.
2. Організація обліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Форма організаційної побудови бухгалтерської служби; 2. Встановлення відповідальності за організацію обліку, порядку призначення (звільнення) головного бухгалтера, облікових працівників; 3. Права й обов'язки головного бухгалтера, його заступників, облікових працівників (додаток — посадові інструкції); 4. Чинна нормативна база бухгалтерського обліку підприємства; 5. Організація внутрішнього контролю, в т. ч. інвентаризаційної роботи (додаток — склад комісії, графік проведення інвентаризації тощо); 6. Варіант організації управлінського обліку тощо.
3. Методологія обліку	<p>Визначення варіантів ведення обліку за окремими об'єктами. Наприклад, в частині обліку виробничих запасів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визнання запасів активами (з уточненням випадків виведення із складу активів); 2. Порядок обліку ТЗВ, в т. ч. застосування окремого субрахунку; 3. Метод оцінки вибуття запасів; 4. Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів; 5. Методика розрахунку чистої вартості реалізації запасів на дату балансу; 6. Умови уцінки запасів тощо.
4. Технологія обліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Форма бухгалтерського обліку (додаток — форми облікових реєстрів); 2. Робочий план рахунків (додаток — таблиця рахунків з відповідним рівнем аналітичності); 3. Форми первинних документів (додаток — зразки форм, заповнені згідно з вимогами нормативних документів); 4. Графік документообігу (додаток — документограми, зведені графіки руху документів за напрямками бухгалтерського обліку); 5. Загальний порядок ведення аналітичного обліку; 6. Форми звітності (додаток — зразки форм бухгалтерської звітності з робочими інструкціями щодо їх заповнення); 7. Графік складання та подання звітності (додаток — графік руху носіїв облікової інформації із зазначенням відповідальних осіб); 8. Порядок ведення архіву підприємства; 9. Перелік працівників, які мають право підпису носіїв облікової інформації (додаток — список осіб із зразками підписів); 10. Перелік працівників, які мають право на отримання, зберігання та видачу ТМЦ (додаток — список осіб із зразками підписів) тощо.
5. Інші питання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відповідальність за забезпечення комерційної таємниці; 2. Відповідальність за порушення порядку створення документів та реєстрів обліку; 3. Порядок внесення змін до облікової політики; 4. Організація підвищення кваліфікації бухгалтерів; 5. Застосування нових методів обліку та наукової організації праці бухгалтерів.

Литература

1. Друкер, П. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения [Текст] : Пер. с англ. / П. Друкер. – М. : Вильямс, 2006. – 236 с.
2. Поршнева, А. Г. Менеджмент организации [Текст] : Учебное пособие / А. Г. Поршнева, З. П. Румянцова, Н. А. Саломатин. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 360 с.
3. Воронкова, А. Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия [Текст] : Монография / А. Э. Воронкова. – Луганск : ВНУ ім. В. Даля, 2004. – 320 с.
4. Козаченко, А. В. Механизм стратегического управления крупными производственно-финансовыми системами промышленности [Текст] / А. В. Козаченко. – Донецк : ИЭП НАНУ, 1998. – 348 с.
5. Барановська, Т. В. Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 / Барановська Тетяна Василівна; Житомирський держ. технологічний ун-т. – Житомир, 2004. – 287 с.
6. Бойко, Л. Г. Облікова політика підприємства [Текст] : [конспект лекцій] / Л. Г. Бойко. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 178 с.
7. Житний, П. Є. Облікова політика в умовах розвитку фінансово-промислових систем: методологія та організація [Текст] : [монографія] / П. Є. Житний. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. – 352 с.
8. Кучеренко, Т. Регламентування облікової політики фінансової звітності [Текст] / Т. Кучеренко // Бух. облік і аудит. – 2009. – № 5. – С. 24–34.
9. Пушкар, М. С. Теорія і практика формування облікової політики [Текст] : [монографія] / М. С. Пушкар, М. Т. Щирба. – Тернопіль : Карт-бланш, 2010. – 260 с.
10. Рузмайка, І. Облікова політика як складова загальної стратегії управління підприємством [Текст] / І. Рузмайка // Економіст. – 2010. – № 5. – С. 36–41.
11. Облікова політика [Текст] : навч. посібник / В. М. Савченко, О. В. Пальчук, Л. В. Саловська та ін. ; За ред. Г. М. Давидова. – К. : Знання, 2010. – 479 с.
12. Щирба, М. Принципи та етапи облікової політики підприємства [Текст] / М. Щирба // Світ фінансів. – 2007. – № 4. – С. 135–143.
13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Текст] : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. – Ст. 365.

References

1. Druker, Piter. Efficient management. Business problem and optimal decision. Moscow: Viliams, 2006. 236 p. (in Russian)
2. Porshnev, A. G.; Rumiantsev, Z. P.; Salomatin, N. A. Enterprise management. Textbook. Moscow: INFRA-M, 2004. 360 p. (in Russian)
3. Voronkova, A. E. Strategic management of business competitive potential. Monograph. Lugansk: Dahl NU, 2004. 320 p. (in Russian)
4. Kozachenko, A. V. Strategy control mechanism by great industrial and financial system of industry. Donetsk: IEP NANU, 1998. 348 p. (in Russian)
5. Baranovska, T. V. Accounting site policies of Ukraine: theory and practice: dissertation ... PhD in Economics. Zhitomir, 2004. 287 p. (in Ukrainian)
6. Boiko, L. G. Accounting site policies. Textbook. Kharkiv: KhNAMG, 2010. 178 p. (in Ukrainian)
7. Zhytnyi, P. E. Accounting policies under the conditions of industrial and financial systems development: methodology and organization. Monograph. Lugansk: Dahl SNU, 2007. 352 p. (in Ukrainian)
8. Kucherenko, T. Regulation of accounting policies of accounts. In: *Business accounts and audit*, 2009, No. 5, p. 24–34. (in Ukrainian)
9. Pushkar, M. S.; Shchirba, M. T. Theory and practice of accounting policies. Monograph. Ternopil: Kart-blansh, 2010. 260 p. (in Ukrainian)
10. Ruzmaikina, I. Accounting policies as component of global strategy of factory management. In: *Economist*, 2010, No. 5, p. 36–41. (in Ukrainian)
11. Savchenko, V. M.; Palchuk, O. V.; Salovska, L. V. et al. Edited by Davydov, G. M. Accounting policies. Textbook. Kyiv: Znannia, 2010. 479 p. (in Ukrainian)
12. Shchirba, M. Principles and phases of accounting site policies. In: *Financial world*, 2007, No. 4, p. 135–143. (in Ukrainian)
13. Law of Ukraine No. 996-XIV dated back to Yule, 16, 1999 “About business accounts and financial records in Ukraine”. In: *Register of the Parliament of Ukraine*, 1999, No. 40, item 365. (in Ukrainian)

Гевлич Лариса Леонидовна – кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и аудита Донецкого национального университета. Научные интересы: менеджмент производственной сферы.

Гевлич Иван Геннадиевич – кандидат технических наук, доцент кафедры высшей и прикладной математики и информатики Донбасской национальной академии строительства и архитектуры. Научные интересы: численное моделирование.

Гевлич Лариса Леонідівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту Донецького національного університету. Наукові інтереси: менеджмент виробничої сфери

Гевлич Іван Геннадійович – кандидат технічних наук, доцент кафедри вищої та прикладної математики та інформатики Донбаської національної академії будівництва і архітектури. Наукові інтереси: чисельне моделювання.

Gevlich Larissa – PhD, Associate Professor; Accounting and Auditing Department of the Donetsk National University. Research interests: management of the production sphere.

Gevlich Ivan – Ph.D., Associate Professor; Higher and Applied Mathematics and Computer Science Department of the Donbas State Academy of Civil Engineering and Architecture. Research interests: numerical simulation.